

دعا در طب سنتی و دستاوردهای علم

ادعونی استجب لکم

یا اجابت یا رد اویت چکار

مولانا

ای اخی دست از دعا کردن مدار

اکرم جهانگیر

دعا وجهی از رحمانیت خداوند است اوست که به انسان آموخت بخوانید تا اجابت کنم شما را. انسان از طریق دعا و نیایش با پروردگارش رابطه برقرار می‌کند و به او تقرب می‌جوید. درمان با دعا در طب سنتی ایران دامنه‌ای گسترده دارد زیرا در دعا حکمت الهی نهفته است دعا درحقیقت درخواست از پروردگار است با توجه به اینکه خواست تمام پزشکان بهبود بیمارانشان است نتیجه می‌گیریم که دعا در رفتارشناسی و روانشناسی پزشکان جاری و مداوم است از آنجا که انسان امروزی به هر چیزی که علم بر آن صحه بگذارد ایمان تزلزل ناپذیر دارد (توجه علمی دعا نیز پشتوانه‌ای تزلزل ناپذیر برای این درمان سنتی فراهم خواهد آورد)

دعا در طب سنتی ما چهار رکن اساسی دارد:

۱. خواندن دعا با گذاردن دست بر سر بیمار
۲. خواندن دعا برای بیمار از راه دور
۳. خواندن دعا بر مواد خوراکی
۴. تعویذ (دعای مکتوب)

در اینجا بهتر است اشاره کنیم هیاهوی انرژی درمانیهای غربی فقط سایه‌ای از دعا درمانی در طب سنتی ماست.

چگونگی اثر دعا

با توجه به آیه سوره علق آیه ۵ (علم لذتی) علم از خداوند به انسان می‌شود و نزدیک‌ترین عطیه الهی آیات و اذکار قرآن مجید است. بر اساس قوانین فیزیک کوانتوم دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم جهان نامرئی ارتعاشات است و هر

موجودی در فرکانس مخصوص خود در ارتعاش است. کلمات و نوشتار هم ارتعاش دارند و ارتعاش اذکار قرآنی ازلی است یعنی از سطح دیگری از آگاهی نازل شده است. به همین دلیل اذکار، دعا یا درخواست را قدرتی معنوی می‌بخشد قدرتی فراتر از یک درخواست معمولی.

بر اساس احادیث اسلامی عطیه یا برکتی الهی در اختیار قرار داده شده که علاوه بر دارو و درمان متداول بر بهبود بیماران موثر است به این دو حدیث توجه کنیم.

شیخ محدث حر عاملی روایتی از حضرت امام جعفر صادق (ع) نقل می‌کند: یکی از پیامبران بیمار شده گفت به طبیب مراجعه نمی‌کنم تا همان کسی که بیمار کرده بهبود بخشد. خداوند به او وحی کرد که شفایت ندهم تا مداوا و معالجه کنی که باز هم شفا از من است.

انرژی از میدان قوی‌تر (پزشک) به سوی میدان ضعیف‌تر بیمار جاری می‌شود.

برای توجیه این فرآیند در ابعادی دیگر نظریه رفتار سازگار را مورد تدقیق قرار می‌دهیم این نظریه توسط محققى به نام رکس استنفورد و همکارانش ویلیام براد مطرح گردید. زیربنای این نظریه بر این واقعیت استوار است که تحت شرایط خاصی، سیستمی نامنظم اتفاقی، ضعیف یا پر سر و صدا تغییر ماهیت پیدا می‌کند تا با سیستم دیگری که بی‌نظمی کمتر و ساختار محکم‌تری دارد سازگار شود.

هر چه وضعیت سیستم نامنظم متنوع‌تر و ساختار سیستم منظم محکم‌تر باشد احتمال پدید آمدن رفتار سازگار بیشتر است آنچه از دور قابل مشاهده است تغییر آماری در رفتار یک سیستم است که بر حسب نیت یا تمایلات خودآگاه هدایت شده به وسیله نماینده سیستم منظم اتفاق می‌افتد. برای آزمایش این نظریه «ویلیام براد» و همکاران روی سیستم‌های زنده مانند انسان، حیوان گیاه و سلول‌های کشت داده

تشخیص الکتریکی کلاسیک مانند نوار قلب و نوار مغز ارائه می‌دهند.

- این به آن معنا نیست که همه میدانهای حیاتی کاملاً مغناطیسی است. بلکه سایر انواع میدانها نیز وجود دارند و تعاملات نامرئی عاطفی - احساسی از طریق این میدانها انجام می‌پذیرد.

کلمه میدان در فیزیک کوانتوم یک مفهوم علمی است، زیرا:

کشف میدانهای الکترومغناطیس، باعث گردید تا علم فیزیک به شناخت موجوداتی موفق شود که قدرت سازماندهی درونی داشته و خصوصیات روح را دارا هستند. با توسعه دامنه تحقیقات راجع به میدانها، در فیزیک کوانتوم ثابت شد که این میدانها بنیادی‌تر از ماده‌اند مایکل فارادی، جیمز کلارک و ماکسول به کار بردن مفهوم میدان را در این مقوله پیشنهاد کرده و می‌گویند: «هر بار الکتریکی در اطراف خود نوعی تاثیر ایجاد می‌کند و تحت چنین شرایطی بار الکتریکی مخالف، در صورت حضور، نیرویی دریافت می‌کند. بنابراین مفهومی تازه به وجود آمد؛ کیهان مرکب از حوزه‌هایی از انرژی است که نیروهایی تاثیرگذار را به وجود می‌آورند» که نوعی تداخل امواج است.

تداخل امواج در ارتباط میدانی در ارتباط پزشک و بیمار امری بدیهی است و این تداخل مانند خاصیت آموز عمل می‌کند

حدیث مستند از علامه مجلسی در بحارالانوار: مردی در زمان پیامبر مجروح گشت، پیامبر فرمود برایش پزشک بیاورید، گفتند: پیامبر آیا از طیب کاری ساخته است بفرمود آری، خداوند هیچ بیماری نداد، مگر اینکه برای آن بهبود قرار داده است. سپس مجلسی می‌گوید: فایده این حدیث وادار کردن مردم است به مداوا و معالجه به وسیله پزشکان.

و به همین دلیل است که بسیاری از بیماران اظهار می‌دارند دست دکتر من شفاست وقتی به او مراجعه می‌کنم حتی قبل از مصرف دارو احساس بهبودی می‌کنم.

از سوی دیگر پژوهشهای انجام شده در دهه‌های اخیر پرتوهای روشن‌گرانه بر ارتباطات انسانی افکنده که از یک طرف آگاهی‌های باستانی را تقویت نموده و از سوی دیگر توجیه علمی روابط را امکان‌پذیر می‌سازد.

بخشی از این پژوهشها در رابطه با میادین بیومغناطیسی است که به طور خلاصه می‌توان نتیجه گرفت:

- موجودات زنده در اطراف خود میدانهای زیست مغناطیسی دارند.

- این میدانها لحظه به لحظه در ارتباط با تغییرات داخلی بدن تغییر می‌یابند.

- این میدانها بازنمودهای روشن‌تری از تغییرات داخل بدن را نسبت به وسایل

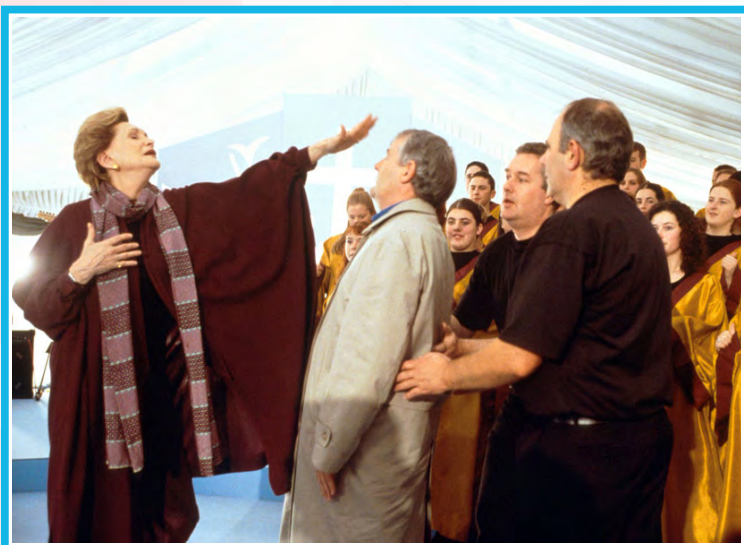
شده را به عنوان فرآیندهای تصادفی برگزیدند. این آزمایشات که در **Mental science foundation** در سن آنتونیوی تگزاس انجام گرفته محققین از افراد مورد آزمایش خواستند تا از طریق انتقال ساده نیات ذهنی خود بر سیستم‌های فیزیولوژیک حفاظت شده در اتاق‌های در بسته اثر بگذارند، سیستم‌ها عبارت بودند از علایم فیزیولوژیک انسان از قبیل فعالیت الکتریکی پوست، ضربان قلب، فشار خون، انقباض عضلانی و حرکات غیرارادی و آزمایشگاهی خارج از سیستم زدن مانند تاثیر بر همولیز گلبولهای قرمز.

از مجموع سیزده آزمایش دوازده مورد در جهت مورد پیش‌بینی شده بودند یعنی فعالیتهای فیزیولوژیک خود کار بدن شخص مورد آزمایش متناسب با نیات مشخص ناظر برای کاهش یا افزایش آنها تغییر می‌کرد. این اثر قابل ثبت و تکرار است.

با توجه به نتایج این بررسی که در می‌یابیم «نیت در حکم عمل» موثر است بیشتر به اهمیت نیات در اعمال پی می‌بریم. چون درخواست با نیت که خواست قلبی فرد است و دعا در یک حیطه آگاهی قرار دارند و در تاکید بر اهمیت دعا می‌بینیم که کلمه دعا و مشتقاتش حدوداً بیش از ۲۰۰ بار در آیات قرآن کریم به کار رفته است و امام صادق (ع) می‌فرمایند: بر تو باد به دعا کردن، زیرا که در آن شفای هر دردی است.

فرآیند دیگری که در ارتباط بیمار و پزشک موثر است وجود نوروهای آینه‌ای است.

نورن‌های آینه‌ای (Mirror Neuron) عبارتند از گروهی از نورن‌های قشر خاکستری در ناحیه پره فرونتال که اخیراً کشف شده و عملکرد آنها در حیطه‌های مختلف یادگیری مورد توجه قرار گرفته است. نقشی که توسط این نوروها ایفا می‌شود باعث شده آنها را عناصر

کلیدی (Key elements) بنامند. این نقش عبارت است از هماهنگی مغزی - یک شخص با فعالیت‌های انجام شده توسط شخص دیگر که در هنگام مشاهده این نورون‌ها به نحو شگفت‌انگیزی قدرت تقلید بلا اراده اعمال مشاهده شده را به عهده دارند. این نورون‌ها هم در هنگام عملکرد خود فرد و هم در هنگام مشاهده اعمال حرکتی در افراد دیگر از خود فعالیت نشان می‌دهند و مانند پلی بین مغزها عمل می‌کنند و نکته جالب‌تر در این زمینه حساس بودن نورون‌های آینه‌ای به نیت اشخاص است.

پلاسیو یا دارونما سالهاست به عنوان یک پدیده ناشناخته درمانی مورد توجه دنیای پزشکی است به این گزارش توجه فرمایید:

در یک نظرسنجی جدید از پزشکان آمریکایی مشخص شده حدود نیمی از پزشکان آمریکایی در روند درمان بیماران خود از تجویز پلاسیو (دارونما) استفاده می‌کنند.

این رقم در مناطق متعدد آمریکا بین ۴۶ تا ۵۸ درصد اعلام شده و پزشکان مزبور به طور روتین و تقریباً در اکثر روزهای کاری از این روش استفاده می‌کنند.

اما جالب‌تر این است که تنها پنج درصد از پزشکان در مورد این کار بیماران خود را مطلع می‌کنند این مطالعه روی ۱۲۰۰ متخصص داخلی و فوق تخصص روماتولوژی در کشور ایالات متحده آمریکا صورت گرفته و در آن بیش از ۶۰ پزشکان اعلام کرده‌اند که مسائل اخلاقی و اخلاق پزشکی را حتما رعایت می‌کنند.

۷۰ درصد از پزشکان ذکر کرده‌اند در مورد دارو به بیماران گفته‌اند که این دارو اگر چه اختصاصی برای بیماری شما نیست اما برای شما مفید خواهد بود.

اما نوع داوربهایبی که توسط پزشکان مزبور به

عنوان دارونما تجویز می‌شده نیز جالب بوده است.

در ۴۱ درصد موارد قرصهای ویتامینی (از انواع متعدد) را دارونمای خود اعلام کرده‌اند و ۱۳ درصد از پزشکان از آنتی بیوتیک‌ها به عنوان دارونما بهره گرفته‌اند.

علاوه بر این، در ۱۳ درصد موارد پزشکان از داروهای آرام‌بخش و خواب‌آور با نام دارونما بهره می‌گیرند، سه درصد تزریق سالین را به کار می‌بندند و جالب‌تر اینکه دو درصد از پزشکان برای خود قرصهای قند درست می‌کنند و آنها را به بیماران به عنوان درمان تجویز می‌نمایند.

وانکلین میر و از کیل امانوئل از پژوهشگران این نظرسنجی در مورد یافته‌های این مطالعه گفتند: متأسفانه تاکنون هیچ کس به طور سیستماتیک از پزشکان آمریکایی در مورد نظر آنها درباره تجویز دارونما تحقیق مدونی انجام نداده است. به هر حال بر حسب نتایج همین نظرسنجی ساده هم

ذره عمل کند مانند موج عمل می‌کند (موج پدیده‌ای است که در فضا پخش است). آیا این نمی‌تواند توجیه اثر پلاسبو باشد یعنی آنگاه که پزشک با دارو یا روشهای متعارف درمان فیزیکی به درمان نمی‌رسد به پلاسبو که در حقیقت اثر ذهن و نیت باطنی برای بهبود بیمار است پناه می‌برد. پدیده‌ای که ناخودآگاه را برای درمان فعال می‌سازد.

آیا طب سنتی ما توجیهی برای پلاسبو دارد

در طب سنتی روی موادخوراکی یا آب دعا خوانده می‌شود. بزرگان ما در طب سنتی محتویات ذهن خود را با اذکار مستقیماً روی ماده منعکس می‌کردند. ماده هم برای پذیرش این انعکاس کاملاً مستعد بود. امروز پزشکان نمی‌دانند نیت خود را بر روی مواد منعکس می‌کنند یعنی از اراده و خواست خود کمک می‌گیرند.

در فیزیک کوانتوم ال پس عضو هیات علمی دانشگاه کونیزلند در تحقیقی که در سال ۱۹۷۵ انجام داده و در نشریه Foundation of physic منتشر شده می‌گوید اراده گزینشی در سطح ساب اتمیک است و با توجه به اینکه ذرات در سطح کوانتومی به صورت مکمل یکدیگر عمل می‌کنند آنگاه که نتوانند به صورت ذره عمل کنند به صورت موج عمل می‌کنند.

با توجه به آنچه ذکر شد حقانیت دعا درمانی در طب سنتی ما ابعاد علمی به خود می‌گیرد و نیاز به تحقیق و توجه بیشتری در این حیطه از واجبات رسالت دست اندرکاران پزشکی در ایران است.

به نظر می‌رسد که پزشکان در تلاش هستند از طریق واکنش‌های روانی به سلامت بیمارانشان کمک کنند. بر اساس سیاست‌گذاری‌ها و قوانین انجمن پزشکی آمریکا، در شرایط بالینی، تجویز دارونما بدون آگاهی بیماران ممکن است اعتماد آنها به پزشکان را به مخاطره انداخته، رابطه بین پزشک و بیمار را مخدوش کند و از نظر طبی برای سلامت بیمار خطرناک بود.

به همین دلیل پژوهشگران مذکور تاکید کرده‌اند پزشکان باید درباره تجویز دارونما به بیماران با احتیاط بیشتری عمل کنند و حتی در صورت امکان با آنها شفاف‌تر و واقع‌بینانه‌تر عمل کنند. آیا این گزارش حقیقی از نیت در حکم عمل نیست.

برای نگرشی دیگر به یک اصل دیگر از قوانین فیزیک جدید می‌نگریم.

ورود به دنیای درون اتم و مشاهده اتفاقات اتمی موجب رفتاری کاملاً متفاوت ذرات بنیادی خواهد شد. به بیان ساده‌تر عمل مشاهده موجب می‌شود که آنچه مشاهده می‌شود تغییر یابد. با توجه به اینکه میادین بیومغناطیسی انسان از نوع فوتون (ذرات ساب اتمیک) است این تاثیر یعنی توجه و نظارت پزشک در میدان بیومغناطیسی بیمار ایجاد می‌کند.

قانون دیگر فیزیکی کوانتوم اصل دوگانگی ذرات اتمیک است. در این اصل که با آزمایش مشهوری به نام آزمایش شیار نور معروف است ثابت می‌شود یک ذره ساب اتمیک (فوتون) تا زمانی که نتوانند به عنوان ذره عمل می‌کند ذره موجودی است که در نقطه‌ای از فضا متمرکز است اما زمانی که نمی‌تواند مانند